

Książnica Beskidzka w Bielsku-Białej
Dział Informacyjno-Bibliograficzny i Zbiorów Regionalnych

Julian Tuwim

(1894–1953)

Bielsko-Biała 2015

Wstęp

Prezentowane zestawienie bibliograficzne *Julian Tuwim (1894–1953)* opracowane przez Dział Informacyjno-Bibliograficzny i Zbiorów Regionalnych Książnicy Beskidzkiej w Bielsku-Białej poświęcone zostało Julianowi Tuwimowi.

Zestawienie bibliograficzne przygotowane zostało z myślą o bibliotekarzach, polonistach, uczniach szkół ponadgimnazjalnych, maturzystach, studentach, którzy informacje o życiu i twórczości poetki, będą mogli wykorzystać do pogłębienia wiedzy o jej pisarstwie. Opracowanie ma formę podmiotowo-przedmiotową. Część podmiotowa zawiera pozycje z twórczości Juliana Tuwima, w części przedmiotowej umieszczono publikacje, artykuły odnoszące się do jego twórczości. Przy opracowaniu zestawienia korzystano ze słownika *Współcześni polscy pisarze i badacze literatury, Bibliografii Zawartości Czasopism, Przewodnika Bibliograficznego*.

Opracowanie powstało w oparciu o zbiory własne Książnicy Beskidzkiej.

Dorota Czyż

Julian Tuwim

(ur. 13 września 1894 roku w Łodzi, zm. 27 grudnia 1953 roku w Zakopanem), polski poeta żydowskiego pochodzenia, pisarz, autor wodewili, skeczy, librett

operetkowych i tekstów piosenek; jeden z najpopularniejszych poetów dwudziestolecia międzywojennego.

W latach 1904–1914 uczęszczał do Męskiego Gimnazjum Rządowego im. Romanowych w Łodzi. W tym też okresie zaczął rozwijać swoje pasje bibliofilskie i kolekcjonerskie w zakresie kuriozów literackich. W roku 1909 zainteresował się językiem esperanto. Debiutował w 1911 roku przekładem na język esperanto wiersza Leopolda Staffa „Jesiennym słońcu”, opublikowanym w piśmie „Pola Esperantisto” (nr 9); w tym periodyku drukował także tłumaczenia poezji do 1914 roku.

Pierwszy własny wiersz pt. „Prośba” ogłosił w 1913 roku na łamach „Kuriera Warszawskiego”.

W 1916, z myślą rozpoczęcia studiów, przeniósł się do Warszawy. Studiował prawo, a następnie polonistykę na Uniwersytecie Warszawskim. W trakcie studiów rozpoczął współpracę z czasopismem *Pro Arte et Studio*. Był jednym z założycieli grupy poetyckiej Skamander w 1919.

W kwietniu 1919 roku, w wielkiej synagodze w Łodzi, odbył się ślub poety ze Stefanią Marchew. W następnym roku wybuchła wojna polsko-bolszewicka. Julian Tuwim znalazł wówczas zajęcie w biurze prasowym, które pracowało dla naczelnego wodza sił zbrojnych Józefa Piłsudskiego.

Dla młodego Tuwima, wzorem i źródłem inspiracji była twórczość Leopolda Staffa. Więcej na ten temat można się dowiedzieć czytając pamiętniki poety. Julian Tuwim założył istniejący do dziś Związek Artystów i Kompozytorów Scenicznych (ZAIKS).

Okres warszawski kończy się dla poety w roku 1939 kiedy to opuszcza Polskę i przez Rumunię i Włochy dociera do Francji. Wraz z nim emigrują inni znani poeci tacy jak Antoni Słonimski, Jan Lechoń, Mieczysław Grydzewski i Kazimierz Wierzyński, nazwani potem poetami satelitami. Polscy poeci spotykali się w jednej z paryskich kawiarni. Nastrój tych spotkań był raczej smutny, przepełniony poczuciem bezsilności, klęski i goryczy. Ziemia francuska nie okazała się jednak na długo bezpiecznym schronieniem dla żydowskiego poety. W rok później Francja kapituluje i Tuwim udaje się do Brazylii, gdzie osiada wraz z Lechoniem w Rio de Janeiro. Jego wędrówka po świecie kończy się w Nowym Jorku, Tuwim mieszka tam do roku 1946. Mieszkając w Ameryce poeta publikował swoją twórczość w „Nowej Polsce” i „Robotniku”.

W tym czasie nastąpił rozpad grupy „Skamander”. Prawdopodobną przyczyną takiego stanu rzeczy, były sympatie Tuwima do Związku Radzieckiego, których nie podzielali inni członkowie grupy.

W rok po zakończeniu wojny poeta wraca do kraju. Zaraz potem staje się ulubieńcem ówczesnych władz.

Zyskuje więc pewnego rodzaju ochronę, odpowiednie przywileje i honory.

Władze ogłaszają, że jest największym poetą ówczesnych czasów. Nazywają go nawet poetą „państwowym”.

W ostatnim okresie życia, Tuwim pisał wiersze tylko na zamówienie bliskich sobie ludzi i redaktorów różnych pism. Wiele z tych wierszy dotyczy różnego rodzaju rocznic. Pasja tłumaczenia poezji z języków obcych nie opuściła go do końca życia. W ostatnich latach nadal tłumaczył poezję, oraz fragmenty literatury obcej, które sam nazwał kuriozami. Kończącą twórczość poety można było czytywać na łamach miesięcznika „Problemy”, a cykl kuriozalnych przypadków literackich, nosił tytuł „Cicer cum Caule”

Julian Tuwim zasłynął przede wszystkim jako autor tekstów po dziś wykonywanych przez różnych artystów rewiowych i kabaretowych. Teksty te, pomimo upływu lat nie tracą niczego ze swej aktualności, mogą jedynie zyskiwać nowy urok i wdzięk jaki nadają im współczesne wykonania i interpretacje. Julian Tuwim pisywał też teksty o treści i charakterze politycznym.

Przez całe życie współpracował z wieloma pismami literackimi oraz satyrycznymi. Należały do nich między innymi „Wiadomości Literackie”, „Skamander”, „Cyrulik Warszawski”.

Jego wrodzoną pasją były języki obce i dlatego część swojej twórczej pracy poświęcił tłumaczeniu dzieł literatury obcej, na język polski. Rozpoczął w bardzo młodym wieku tłumaczeniami twórczości Staffa i Słowackiego na język esperanto. W późniejszych latach tłumaczył między innymi teksty rosyjskiego pisarza Aleksandra Puszkina. Dzięki niemu możemy czytać po polsku takie dzieła jak „Jeździec miedziany” czy „Połtawa”. Julian Tuwim udostępnił też polskim czytelnikom dzieło W. Majakowskiego zatytułowane „Obłok w spodniach”.

Najbardziej znaną i popularną część twórczości tego poety, stanowią wiersze dla dzieci, takie jak: „Lokomotywa”, „Pan Hilary”, „Ptasie radio”, „Bambo”, „Słoń Trąbalski” i wiele innych.

Julian Tuwim z upodobaniem kolekcjonował różnego rodzaju ciekawostki literackie, które ochrzcił mianem kuriozów. Opublikował je w zbiorach „Czary i czarty polskie”, „Pegaz dęba” oraz „Cicer cum caule”.

W jego twórczości widać niezwykle bystre myślenie, humor, któremu trudno dorównać i świeżość, która nie znika po latach.

Julian Tuwim kochał język. Kochał odkrywać ciekawostki z nim związane i sam je tworzyć.

Niedługo potem w domu państwa Tuwimów pojawia się adoptowana córka, której na imię Ewa. Od roku 2006 działa założona przez nią fundacja imienia Juliana Tuwima i Ireny Tuwim, która sprawuje prawną opiekę nad całym dorobkiem artystycznym poety i jego siostry. W roku 1947 Tuwim otrzymuje stanowisko kierownika artystycznego jednego z warszawskich teatrów, które sprawuje przez trzy lata.

Nie sposób wymienić tu wszystkiego, co napisał Julian Tuwim, dlatego koncentrujemy się jedynie na największych dokonaniach literackich tego autora.

Juwenilia, dzieło powstało w latach młodości poety. *Czyhanie na Boga* to również twórczość młodego Tuwima. Mniej więcej w tym samym czasie powstał *Sokrates tańczący*. Niedługo potem Tuwim napisał *Siódmą jesień* i *Pogrzeb prezydenta Narutowicza*. Przed rokiem 1925 powstały jeszcze: *Wierszy tom czwarty*, *Wpisy czarnoksiężskie*, *Czary i czarty polskie* i *A to pan zna?* Po roku 1925 poeta napisał między innymi: *Tysiąc dziwów prawdziwych*, *Czarną mszę*, *Tajemnice amuletów i talizmanów*, *Rzecz czarnoleską* i *Strofy o późnym lecie*. Lata trzydzieste przyniosły takie dzieła jak: *Biblia cygańska i inne wiersze*, *Jarmark rymów*, *Polski słownik pijacki* i *Antologia bachiczna*, *Bal w operze*, *Treść gorejąca* i wiele innych. W kolejnych dziesięcioleciach poeta napisał między innymi: *Kwiaty polskie*, *Piórem i Piórkiem* i *Zbiory wierszy dla dzieci* zatytułowane *Rzepka* i *Lokomotywa*.

Jak widać, to co najbardziej znamy i za co najbardziej lubimy Juliana Tuwima, stanowiło zaledwie maleńki fragment jego twórczości, fragment, który powstał pod koniec życia poety.

W 1951 roku otrzymał Nagrodę Państwową I stopnia za twórczość poetycką i przekładową. Odznaczony Orderem Odrodzenia Polski III klasy (1946), Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski (1947) i Orderem Sztandaru Pracy I klasy (1949).

Julian Tuwim zmarł 27 grudnia 1953 roku w zakopiańskim ośrodku ZAIKS-u. Jego grób znajduje się w wojskowej części warszawskiego cmentarza na Powązkach. Pośmiertnie odznaczony został Krzyżem Wielkim Orderu Odrodzenia Polski.

Opracowano na podstawie:

Współcześni polscy pisarze i badacze literatury : słownik biobibliograficzny. T 8. Pod red. Jadwigi Czachowskiej i Alicji Szałagan. Warszawa, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne 2003

Twórczość

A to kto? Poznań, Podsjedlik-Raniowski i Spółka 1995
A to pan zna? Wrocław, Krajowa Agencja Wydawnicza 1991
Abecadło. Warszawa, Sara [199-?]
Aforyzmy i limeryki. Warszawa, Wydawnictwo Artystyczne i Filmowe 1987
Bal w operze. Warszawa, Czytelnik 1982
Bambo. Kraków, Delta, cop. 1994
Bambo. Warszawa, Sara 2003
Cicer cum caule czyli Groch z kapustą : panoptikum i archiwum kultury.
 Warszawa, Czytelnik 1958, 1963
Cuda i dziwy. Warszawa, Liwona 2005
Czary i czarty polskie oraz wypisy czarnoksiężkie. Warszawa, Czytelnik 1960
Cztery wieki fraszki polskiej. Warszawa, Czytelnik 1957
Czyhanie na Boga. Toruń, Ignis 1922
Czyhanie na Boga. Warszawa, J. Mortkowicz 1929
Dyzio Marzyciel. Warszawa, Liwona, cop. 2002
Dzieła. T. 1. Cz. 1. *Wiersze.* Warszawa, Czytelnik 1955
Dzieła. T. 1. Cz. 2. *Wiersze.* Warszawa, Czytelnik 1955
Dzieła. T. 2. *Kwiaty polskie.* Warszawa, Czytelnik 1955
Dzieła. T. 3. *Jarmark rymów.* Warszawa, Czytelnik 1958
Dzieła. T. 5. *Pisma prozą.* Warszawa, Czytelnik 1964
Idzie Grześ przez wieś. Warszawa, Krajowa Agencja Wydawnicza 1982
Jarmark rymów. Warszawa, J. Przeworski 1936
Julian i Irena Tuwim dzieciom. Warszawa, Nasza Księgarnia 2012
Julian Tuwim. Warszawa, Czytelnik 1980
Julian Tuwim dzieciom. Warszawa, Kultura 90. 1990
Julian Tuwim dzieciom. Poznań, Podsjedlik-Raniowski i Spółka 1995
Julian Tuwim dla najmłodszych. Poznań, Podsjedlik-Raniowski i Spółka 1999
Juwenilia. T. 1–T. 2. Warszawa, Czytelnik 1990
Kabaretiana. Warszawa, Czytelnik 2002
Księga wierszy polskich XIX wieku. T. 1–T. 3. Warszawa, Państwowy Instytut
 Wydawniczy 1954, 1956
Kwiaty polskie. Warszawa, Czytelnik 1950, 1954, 1967, 1973, 1975, 1977, 1978,
 1983
Kwiaty polskie. Warszawa, Polskie Towarzystwo Wydawców Książek 1983,
 1985, 1990
Listy do przyjaciół – pisarzy. Warszawa, Czytelnik 1979
Lokomotywa. Poznań, G&P [19?]
Lokomotywa. Warszawa, Wilga 2002
Lokomotywa i inne wiersze. Kraków, Zielona Sowa 2002
Lokomotywa i inne wiersze. Kraków, Skrzat 2008
Lokomotywa i inne wiersze. Poznań, Ibis, cop. 2009
Lokomotywa i inne wiersze. Poznań, Podsjedlik-Raniowski i Spółka 2002
Lokomotywa i inne wiersze. Warszawa, SBM, cop. 2009

Lokomotywa i inne wesołe wierszyki. Poznań, Wydawnictwo Poznańskie 1982
Lokomotywa ; Okulary ; Rzepka ; Słoń Trąbalski. Warszawa, Liwona, cop. 2006
Lokomotywa ; Rzepka ; Ptasia radio. Warszawa, Nasza Księgarnia 1970, 1974, 1977, 1979, 1985
Lokomotywa ; Rzepka ; Ptasia radio. Poznań, Wydawnictwo Poznańskie 1982
Lokomotywa ; Rzepka ; Ptasia radio. Poznań, G&P 2007, 2009
Najpiękniejsze wiersze. Warszawa, Ad Oculos, cop. 2009
Najpiękniejsze wiersze dla dzieci. Kraków, Zielona Sowa 2001, 2002, 2010
Najpiękniejsze wiersze dla maluchów. Poznań, Publica, cop. 2010
Nowy wybór poezji. Warszawa, Państwowy Instytut Wydawniczy 2002
Nowy wybór wierszy. Warszawa, Czytelnik 1953, 1956
Okulary. Warszawa, EM, cop. 2008, 2009
Okulary. Warszawa, Nasza Księgarnia 1976, 1979, 1983, 1985
Okulary. Wrocław, Jasieńczyk 2002
Okulary. Warszawa, Sara 2003
Okulary. Warszawa, Wilga 2010, 2012
Okulary i inne wiersze. Kraków, Kanwa, cop. 1996
Okulary i inne wiersze. Warszawa, Sara 2002
O Panu Tralalińskim. Kraków, Zielona Sowa 2001
O Panu Tralalińskim. Warszawa, Sara 2003
Pan Maluśkiewicz i wieloryb. Warszawa, Nasza Księgarnia 1981, 1983, 1986
Pan Maluśkiewicz i wieloryb. Kraków, Zielona Sowa 2003
Pegaz dęba. Warszawa, Czytelnik 1950
Piórem i piórkiem. Warszawa, Czytelnik 1951
Poczytaj mi mamo. Ks. 2. Warszawa, Nasza Księgarnia 2011, 2012
Poeci bawią dzieci. Warszawa, Wilga, cop. 2013
Poezje. Wrocław, Zakład Narodowy im. Ossolińskich 2004
Poezje wybrane. Warszawa, Czytelnik 1977
Polska nowela fantastyczna. Warszawa, Państwowy Instytut Wydawniczy 1952, 1953
Polska nowela fantastyczna. Kraków, Wydawnictwo Literackie 1976
Polska nowela fantastyczna. Warszawa, Alfa 1983
Polski słownik pijacki i Antologia bachiczna. Warszawa, Czytelnik 1959
Polski słownik pijacki i Antologia bachiczna. Warszawa, Oskar 1991
Przekłady poetyckie. Warszawa, Czytelnik 1959
Ptasia plotki. Warszawa, [EM [2000?
Ptasia plotki. Warszawa, Kama 2001
Ptasia plotki. Warszawa, Muchomor 2004
Ptasia radio. Warszawa, Wilga 2000, 2002
Rzepka. Kraków, Skrzat, cop. 1999
Rzepka. Kraków, Zielona Sowa 2002
Rzepka. Warszawa, Sara 2002
Rzepka. Warszawa, Liwona, cop. 2004

Rzepka. Poznań, Publicat Papiilon, cop. 2010
Rzepka i inne wiersze. Warszawa, SBM, cop. 2006
Skakanka. Warszawa Liwona, cop. 2004
Skarżypyta; Samochwała; Zosia Samosia i inni niesforni bohaterowie. Poznań, Papiilon Publicat, cop. 2012
Słoń Trąbalski. Warszawa, Nasza Księgarnia 1967, 1981, 1983, 1991
Słoń Trąbalski. Wrocław, Siedmioróg 1994
Słoń Trąbalski. Warszawa, Kama 2000
Słoń Trąbalski. Poznań, Podsjedlik-Raniowski i Spółka, cop. 2000
Słoń Trąbalski. Warszawa, Liwona, cop. 2007
Słoń Trąbalski i inne wiersze. Warszawa, Nasza Księgarnia 1998
Słoń Trąbalski i inne wierszyki. Poznań, G&P, cop. 2009
Słowo i ciało. Warszawa, Iskry 1988
Spóźniony słowik. Warszawa, Wilga 2004
Spóźniony słowik. Warszawa, Liwona, cop. 2008
Tłumaczenia poetyckie. Wrocław, Zakład Narodowy im. Ossolińskich 2006
Tuwim dzieciom. Warszawa, Kama 1996, 1998
Utwory nieznanne: wiersze, kabaret, artykuły, listy ze zbiorów Tomasza Niewodniczańskiego w Bitburgu. Łódź, Grochowalski Wojciech 1999
W aeroplanie. Warszawa, Nasza Księgarnia 1982
W aeroplanie. Kraków, Zielona Sowa 2001
Warszawa. Warszawa, Krajowa Agencja Wydawnicza 1981
Wiersze. T. 1–T. 2. Warszawa, Czytelnik 1955, 1986
Wiersze. Warszawa, Wilga 2003, 2012
Wiersze dla dzieci. Warszawa, Prolog 1992
Wiersze dla dzieci. Warszawa, Wilson Philip 1994
Wiersze dla dzieci. Poznań, Podsjedlik Kaniowski i Spółka, cop. 1995
Wiersze dla dzieci. Warszawa, Wydawnictwo Niedźwiadek 1995
Wiersze dla dzieci. Warszawa, Eurograf 2008
Wiersze dla dzieci. Warszawa, Nasza Księgarnia 1973, 1980, 1983, 1985, 1986, 1991, 1992, 1996
Wiersze dla dzieci. Warszawa, SBM, cop. 2008
Wiersze dla dzieci. Wrocław, Siedmioróg 2006
Wiersze dla dzieci. Warszawa, Wilga, cop. 2011
Wiersze i wierszyki dla najmłodszych. Warszawa, Wilga, cop. 2011
Wiersze liryczne. Bielsko-Biała, Profile 1992
Wiersze na wagarach. Warszawa, Egmont Polska 2012
Wiersze skandaliczne. Białystok, Krajowa Agencja Wydawnicza 1983
Wiersze wybrane. Wrocław, Zakład Narodowy im. Ossolińskich 1964, 1969, 1973, 1986
Wiersze zebrane. Warszawa, J. Przeworski 1946
Wiersze zebrane. T. 1–T. 2. Warszawa, Czytelnik 1975
Wiosny i jesienie. Warszawa, Iskry 1955

Wtajemniczony słowożerca: wybór poezji. Łódź, Łódzkie Towarzystwo Naukowe 1994

Wybór poezji. Warszawa, Czytelnik 1947, 1949, 1965, 1969

Wybór poezji. Warszawa, Państwowy Instytut Wydawniczy 1961, 1963

Z „treści gorejącej”. Warszawa, Czytelnik 1974

Tłumaczenia

Cazotte Jacques: *Diabeł zakochany.* Warszawa, Wydawnictwo Polskiego Towarzystwa Wydawnictw Książek 1987

Gogol Mikołaj: *Opowiadania.* Warszawa, Czytelnik 1956, 1965, 1984

Gogol Mikołaj: *Opowieści.* Wrocław, Zakład Narodowy im. Ossolińskich 1972

Gogol Mikołaj: *Ożenek; Rewizor.* Warszawa, Państwowy Instytut Wydawniczy 2006

Gogol Mikołaj: *Poranek dygnitarza i inne opowiadania.* Warszawa, Czytelnik 1950

Gogol Mikołaj: *Rewizor.* Kraków, Kot M. 1948

Gogol Mikołaj: *Rewizor.* Kraków, Kot M. 1950

Gogol Mikołaj : *Rewizor.* Wrocław, Zakład Narodowy im. Ossolińskich 1953, 1956, 1966

Gogol Mikołaj: *Rewizor.* Warszawa, Współpraca 1987

Gogol Mikołaj: *Szynele: opowiadania.* Warszawa, Iskry 1983

Gogol Mikołaj: *Utwory wybrane.* T. 1–T. 2. Warszawa, Czytelnik 1950

Gribojedow Aleksandr: *Mądremu biada.* Warszawa, Czytelnik 1951

Gribojedow Aleksandr: *Mądremu biada.* Wrocław, Zakład Narodowy im. Ossolińskich 1960

Leskow Nikołaj: *Mańkut : opowieść o tulskim zezowatym mańkucie i o stalowej pchle.* Warszawa, Współpraca 1990

Leskow Nikołaj: *Opowieść o tulskim mańkucie ; Balwierz artysta.* Warszawa, Czytelnik 1950

Leskow Nikołaj: *Utwory wybrane.* Wrocław, Zakład Narodowy im. Ossolińskich 1970

Mansfield Katherine: *Upojenie i inne opowiadania.* Warszawa, Czytelnik 1962

Molina Tirsode: *Zielony gil.* Warszawa, Czytelnik 1976

Puszkin Aleksandr: *Bajka o popie i jego parobku Jołopie.* Warszawa, Sara 2002

Puszkin Aleksandr: *Bajka o rybaku i rybce.* Warszawa, Nasza Księgarnia 1974

Puszkin Aleksandr; *Bajka o rybaku i rybce.* Warszawa, Sara 2002

Puszkin Aleksandr: *Bajki.* Warszawa, Nasza Księgarnia 1984

Puszkin Aleksandr: *Eugeniusz Oniegin.* Warszawa, Współpraca 1988

Puszkin Aleksandr: *Eugeniusz Oniegin.* Warszawa, Prószyński i S-ka 2000

Puszkin Aleksandr: *Jeździec Miedziany.* Wrocław, Zakład Narodowy im. Ossolińskich 1967

Puszkin Aleksandr: *Lutnia*. Warszawa, J. Przeworski 1937
Puszkin Aleksandr: *Lutnia*. Warszawa, Czytelnik 1945, 1949
Puszkin Aleksandr: *Lutnia*. Warszawa, Wydawnictwo TPPR „Współpraca” 1987
Słowo o wyprawie Igora. Wrocław, Zakład Narodowy im. Ossolińskich 1950
Tołstoj Aleksy: *Złoty kluczyczek czyli niezwykle przygody pajacyka Buratina*.
Moskwa, Współpraca 1988
Tołstoj Aleksy: *Złoty kluczyczek czyli niezwykle przygody Buratina*. Warszawa,
Votum 1992

Opracowania dotyczące twórczości Juliana Tuwima

Czerwińska -Rydel Anna: *Mój brat czarodziej*. Łódź, Akapit-Press 2013
Frączek Agnieszka: *Rany Julek! :o tym, jak Julian Tuwim został poetą*. Łódź,
Literatura 2013
Gałczyński Konstanty Ildefons: *Listy*. Warszawa, Państwowy Instytut Literacki
1969
Głowiński Michał: *Poetyka Tuwima a polska tradycja literacka*. Warszawa,
Państwowy Instytut Literacki 1962
Grydzewski Mieczysław: *Listy do Tuwima i Lechonia :(1940–1941)*. Warszawa,
Państwowy Instytut Wydawniczy 1986
Łazarczyk Bohdan: *Sztuka translatorska Juliana Tuwima*. Wrocław, Zakład
Narodowy im. Ossolińskich 1979
Matywiecki Piotr: *Twarcz Tuwima*. Warszawa, W.A.B. 2007
Podolska Joanna: *Spacerownik śladami Juliana Tuwima*. Warszawa, Agora 2013
Poeci dwudziestolecia międzywojennego. T. 2. Warszawa, Wiedza Powszechna
1982
Ratajczak Józef: *Julian Tuwim*. Poznań, Rebis 1995
Sawicka Jadwiga: „*Filozofia słowa*” *Juliana Tuwima*. Wrocław, Zakład
Narodowy im. Ossolińskich 1975
Sawicka Jadwiga: *Julian Tuwim*. Warszawa, Wiedza Powszechna 1986
Stradecki Janusz: *Julian Tuwim : bibliografia*. Warszawa, Państwowy Instytut
Wydawniczy 1959
Staff Leopold: *Z tysiącami serdeczności... : korespondencja z lat 1911–1953*.
Warszawa, Państwowy Instytut Wydawniczy 1974
Studia o poezji Juliana Tuwima. Katowice, Uniwersytet Śląski 1982
Tuwim Irena: *Łódzkie pory roku*. Warszawa, Czytelnik 1979
Urbanek Mariusz: *Tuwim*. Wrocław, Wydawnictwo Dolnośląskie 2004
Urbanek Mariusz: *Tuwim : wylękniony bluźnierca*. Warszawa, Iskry 2013
Warneńska Monika: *Warsztat czarodzieja*. Łódź, Wydawnictwo Łódzkie 1975
Węgrzyniak Anna: *Ja głosów świata imitator : studia o poezji Juliana Tuwima*.
Katowice, Śląsk 2005

Wspomnienia o Julianie Tuwimie. Warszawa, Czytelnik 1963

Artykuły z czasopism

Bończuk Leszek: *Listy Papuszy do Tuwima.* „Wiadomości Kulturalne” 1998, nr 1/2, s. 15

Chrobak Katarzyna: *W kręgu słów : o tematyczno-lingwistycznych analogiach w twórczości Juliana Tuwima, Jana Brzechwy oraz Wandy Chotomskiej.*

„Guliwer” 2013, nr 1, s. 12–20

Chrzastowska Bożena: *Bokser jako zbawca?* „Polonistyka” 2006, nr 4, s. 49–50

Cieślakowski Jerzy: *Najbardziej popularny wiersz Tuwima.* „Odra” 1977, nr 1, s. 75–78

Ciurla Małgorzata: *Z poezją za pan brat.* „Guliwer” 1996, nr 2, s. 44–47

Duzinkiewicz Albert: *„Pracowita Pszczółka” i kalendarze.* „Teksty Drugie”

2000, nr 1/2, s. 189–208

Duzinkiewicz Albert: *Trudne wybory Juliana Tuwima wobec tradycji żydowskiej i antysemityzmu.* „Opcje” 2000, nr 2/3, s. 5–8

Głowiński Michał: *Tuwim po latach, czyli poeta w czyścicu : w półwiecze śmierci autora „Balu w operze”.* „Tygodnik Powszechny” 2004, nr 1, s. 15

Gondowicz Jan: *Tuwimowskie cynamowy.* „Twórczość” 2014, nr 4, s. 80–87

Gorczyńska Renata: *W poezji ułaskawienie.* „Rzeczpospolita” 2002, nr 285, s. A8–A9

Grimstad Knut Andreas: *Polsko-żydowskie gry kabaretowe, czyli Juliana Tuwima próba aktualizacji.* „Teksty Drugie” 2009, nr 3, s. 47–62

Grochowska Magdalena: *Na starość puszczyć farbę purpurową : Tuwim w ramionach Polski Ludowej.* Cz.1. „Gazeta Wyborcza” 2013, nr 301, s. 24–26

Grochowska Magdalena: *Na starość puszczyć farbę purpurową: Tuwim po wojnie.* Cz. 2. „Gazeta Wyborcza” 2014, nr 3, s. 26–28

Grzegorzczak Piotr: *Jakiego Gogola znamy („Rewizor” na warsztacie tłumaczy).* „Twórczość” 1953, nr 7, s. 158–166

Heska-Kwaśniewicz Krystyna: *O Julianie Tuwimie niekoniecznie jubileuszowo.* „Guliwer” 2013, nr 1, s. 5–8

Jakubczyk Kamila: *„Drzewo marzeń” : scenariusz zajęć dla 5-latków wykorzystujących wiersz Juliana Tuwima pt. „Dyzio marzyciel”.* „Poradnik Bibliotekarza” 2015, nr 3, s.42–43

Jakubczyk Kamila: *„Tuwimowy zawrót głowy...” ; program dla dzieci w wieku przedszkolnym przybliżający twórczość Juliana Tuwima.* „Poradnik Bibliotekarza” 2015, nr 3, s. 40–42

Januszewski Tadeusz: *Tuwim odnaleziony.* „Rzeczpospolita” 1999, nr 112, s. II

Januszewski Tadeusz: *Tuwima droga przez teatr.* „Dialog” 1964, nr 8, s. 116–124

Jastrun Mieczysław: *Pamięci Juliana Tuwima*. „Twórczość” 1954, z. 3, s. 11–16
 Jurandot Jerzy: *Teatr mój widzę zabawny*. „Dialog” 1963, nr 12, s. 86–90
 Karasek Krzysztof: *Pół wieku „Lokomotywy”*. „Literatura” 1986, nr 3, s. 29
 Kąkiel Małgorzata: *Rok Juliana Tuwima*. „Nowe Książki” 2013, nr 2, s. 1
 Koteria Joanna: *Ptasie radio-nasze radio*. „Biblioteka w szkole” 2015, nr 1, s. 20–23
 Krassowski Maciej: *Barbarzyńca i Duszoznawca*. „Wiadomości Kulturalne” 1994, nr 16, s. 7
 Krassowski Maciej: *Sokrates tańczący*. „Wiadomości Kulturalne” 1997, nr 16, s. 14
 Łukasiewicz Jacek: *Dwa nawiązania do „Pana Tadeusza” A. Mickiewicza, „Kwiaty polskie” i „Trans-Atlantyk” W. Gombrowicza*. „Pamiętnik Literacki” 1984, z. 3, s. 51–84
 Malicki Jan: *Tuwiniana, czyli groch z kapustą*. „Guliwer” 2003, nr 3, s. 22–25
 Masłoń Krzysztof: *Przyjaźń ci wszystko wybaczy : Jan Lechoń o Julianie Tuwimie*. „Rzeczpospolita” 2005, nr 2, s. A7
 Matuszewski Ryszard: *Mity liryczne, kabaret i eschatologia (wokół problemów recepcji twórczości Juliana Tuwima)*. „Literatura” 1984, nr 4, s. 18–21
 Matywiecki Piotr: *Tuwim- model do składania*. „Tygodnik Powszechny” 2013, nr 6, dod. „Książki w Tygodniku”, s. 20–22
 Michałowski Piotr: *Prywatne kolekcje w depozycie fikcji: „Kwiaty polskie” Juliana Tuwima*. „Teksty Drugie” 2000, nr 3, s. 179–195
 Michałowski Piotr: *Za sztachetami gęstych jambów o wersyfikacji „Kwiatów polskich” Juliana Tuwima*. „Ruch Literacki” 1997, z. 1, s. 55–59
 Mikolejko Zbigniew: *Nie ma mnie*. „Twórczość” 1999, nr 11, s. 96–113
 Miłosz Czesław: *Apokalipsa według Juliana Tuwima*. „Gazeta Wyborcza” 1999, nr 55, s. 26–27
 Moskalewicz Marcin: *„Murzynek Bambo – czarny, wesoły... : próba postkolonialnej interpretacji tekstu*. „Teksty Drugie” 2005, nr 1/2, s. 259–270
 Nowicka Ewa: *Julian Tuwim dzieciom*. „Tygodnik Powszechny” 1977, nr 26, s. 4
 Ostasz Maria: *Agon, alea, ilinx i mimicry w wierszach Tuwima i Brzechwy*. „Guliwer” 2003, nr 1, s. 10–18
 Pawlak Katarzyna: *Król Poetów i jego jarmark rymów*. „Bibliotekarz” 2014, nr 7/8, s. 40–42
 Polak Seweryn: *Próba jednostronnego spojrzenia*. „Tygodnik Powszechny” 1974, nr 45, s. 4
 Polak Seweryn: *Ukraińscy entuzjaści Tuwima*. „Twórczość” 1964, nr 2, s. 104–106
 Przewiesiowa Urszula: *Nieznany pierwodruk Tuwimowej „Ballady o śmierci Izaka Kona”*. „Ruch Literacki” 1988, nr 4/5, s. 365–366
 Radziwon Marek: *„Gdzie twoje miejsce, poeto: nieznany list Tuwima ; pisarze wobec komunizmu*. „Gazeta Wyborcza” 2007, nr 151, s. 28–29

- Riss Barbara: *Julian Tuwim (1894-1953) do żony Stefanii (1893-1991)*. „Wiadomości Kulturalne” 1997, nr 12/13, s. 22
- Ruszkowski Piotr: *Bóg w poezji Juliana Tuwima*. „Guliwer” 2013, nr 1, s. 34–38
- Rychlewski Marcin: *Tuwim kontra Ważyk, czyli „Oniegin” w służbie socjalizmu*. „Polonistyka” 2000, nr 6, s. 347–352
- Rymkiewicz Anna: *Nie tylko Skamander*. „Guliwer” 2004, nr 1, s. 54–57
- Sadkowski Waław: *Leśmian i Tuwim w przekładach Langerera*. „Literatura na świecie” 2000, nr 12, s. 322–325
- Sobelman Michale: *„Syjoniści” kontra „żydzi polscy” : palestyńskie echa memoriału Tuwima*. „Znak” 2014, nr 6, s. 86–93
- Sowietow Sergiusz: *„Słowo o pułku Igora” w polskim przekładzie Juliana Tuwima*. „Pamiętnik Literacki” 1954, z. 4, s. 556–568
- Stefańczyk Tadeusz: *Bal u Belzebuba*. „Wiadomości Kulturalne” 1996, nr 3, s. 14
- Strumiński Bohdan: *Zapóżyczenia Juliana Tuwima z Ambrose’a Bierce’a*. „Pamiętnik Literacki” 1980, z. 1, s. 237–243
- Szary Adrian: *Szkoła pana Tuwima, czyli aksjologia w bajkach Skamandryty*. „Guliwer” 2013, nr 1, s. 8–12
- Szczepański Henryk: *Polski Hindukusz niebieski: z Tuwimem po Katowicach*. „Twórczość” 2012, nr 1, s. 127–131
- Szczot Monika: *Kiedy autorytet staje się przyjacielem*. „Polonistyka” 2002, nr 3, s. 162–164
- Szewczyk Katarzyna: *„I trwać w uporze” : Julian Tuwim o poecie i poezji*. „Polonistyka” 2000, nr 2, s. 103–107
- Szotek-Ostrowska Małgorzata: *Człowiek zaczarowany?* „Więź” 2005, nr 12, s. 125–131
- Śliwiński Piotr: *Skaza w harmonii*. „Tygodnik Powszechny” 2013, nr 6, dod. „Książki w Tygodniku”, s. 22–23
- Urbanek Mariusz: *Stalin, potęga, której nic nie złamie*. „Odra” 2003, nr 12, s. 53–60
- Waligóra Janusz: *Czytanie Tuwima : wokół wiersza „W lesie”*. „Polonistyka” 2000, nr 2, s. 108–112
- Wat Aleksander: *Tuwim*. „Zeszyty Literackie” 2007, nr 3, s. 83–96
- Wdowiak Patrycja: *Kontynuacja sowizdrzalskiego humoru Juliana Tuwima w utworach Michała Rusinka*. „Guliwer” 2013, nr 1, s. 49–54
- Wencel Wojciech: *Kwiaty czy chwasty polskie*. „wSieci” 2014, nr 2, s. 72–75
- Wiatr Aneta: *Ekspres Tuwim*. „Twórczość” 2001, nr 5, s. 41–53
- Wierzyński Kazimierz: *Tekst o Julianie Tuwimie dla Radia Wolna Europa z 1953*. „Rzeczpospolita” 1993, nr 300, s. 30
- Wyka Kazimierz: *Bukiet z całej epoki*. „Twórczość” 1949, nr 10, s. 103–114
- Zabawa Krystyna: *Dwaj mistrzowie e– jedno dzieło: wiersze dla dzieci Juliana Tuwima w interpretacji Witolda Lutosławskiego*. „Guliwer” 2013, nr 1, s. 39–46